

פובליציסטית תוך כדי הכרת גדולתו של כותבה, המשורר. הלב מושך אל השירים אבל חובה לכתוב (גם) על המאמרים. איך כותבים ביקורת על מאמרי אצ"ג? מערכת "כל כתבי" החליטה להוציא לאור את כל כתביו באותה מידה של אהבה, קפדנות ורצינות. אין זה מובן כלל ועיקר שיש מקום להתייחס באותה מידה של חשיבות לשירים ולמאמרים. נשאלת השאלה, האם המשורר עצמו ראה את המאמרים כעומדים באותה דיוטה כמו השירים.

ועם זאת אפשר להבין את השאיפה לכלול את כל מה שכתב (וצייר) אצ"ג, על מנת להעמיד בפני הקורא את האפוס השלם. שיקול זה הביא לידי התייחסות קפדנית, אולי אף קפדנית מדי, לכל תג בכתיבה הפובליציסטית. הערות השוליים המרובות באו להעמיד בפני הקורא מכלול מדעי מדוקדק, והן כוללות התייחסויות ספרותיות והיסטוריות ואפילו ביאורי מילים לועזיות שאצ"ג זרע במאמריו. אבל קורא שאינו חוקר אינו זקוק לכל אלה. ניתן היה לשקול, למשל, להקדים לכל מאמר מבוא קצר בן כמה שורות שיעמיד את המאמר במקומו ובמעמדו ההיסטורי, ותו לא. גם אחרי קריאת ההערות, לא תמיד יכול אדם – ויהא משכיל ככל שיהיה – לעמוד על מלוא המשמעות של המאמר, ולו רק מטעם זה שהכותב הוא משורר אמן, הנסחף בכתיבה אסוציאטיבית רחבת היקף. הוא מקים סינתזות רחבות־ידיים, ומציג הקשרים שלא תמיד מובנים גם בעזרת ההערות. זוהי רחבות אמיתית. היא באה לידי ביטוי לא רק בשירה ה"רחבותית" אלא גם בפובליציסטיקה.

כי אצ"ג ידע לחבר את ההיסטוריה ואת התרבות – חיבורים שופעי און ויופי, כי האינטלקט היוצר (שירים) הוא אותו אינטלקט הרואה את אחדות העולם והעם; הוא אותו כוח חושף על-ידי זיקות עלומות את האמיתות שהן בעיניו האמיתות החשובות. אם כך, צריך להתייחס למאמרים באותה דרך שיש להתייחס לשירה: כאל יצירת אמנות.

הבה, אפוא. עומדים אנו בתקופה של "סער ופרץ", לא רק בחיי היהודים אלא גם בחיי העולם, כי שנות העשרים הן שנות חשבון-הנפש הגדול של המערב המרוצץ, של אירופה השוכבת אפרקדן אחרי מלחמת עולם נוראה (שאותה חווה אצ"ג בעיניו) ושל חזיונות עולמיים לגאולה בעולם הזה: המהפכה הבולשביקית מכאן, ועליית הפאשיזם מכאן. נדמה היה שכל שדי השאול וכל מלאכי השמים באו אל העולם הזה לערוך בו מלחמה: שעבוד מלכויות ושחרור מלכויות, חילופי הנהגה וחילופי רוח. כאשר פרסם אוסוולד שפנגלר ב-1922 את "שקיעת המערב", היו אחרים כמוהו (ורעיונותיהם מהדהדים אל אצ"ג לאורך כל הכתיבה שלו) שחשבו כי המערב הנוצרי שוקע, כי ציוויליזציה מפוארת זו שראשיתה באימפריה הרומית, הגיע עתה לקצה מתוך עייפות, זקנה, ומחמת הזעם של מלחמה רצחנית. אירופה כולה היתה זרועה, לא רק חפירות עשנות וגוויות רצוצות, אלא גם שברי רעיונות ואידיאלים שצמקו. באותה שנה ממש כתב ת.ס. אליוט את "ארץ הישימון" – הקינה הגדולה על התרבות המודרנית, ואווירת הנכאים של "קץ ההיסטוריה" פשתה בכל החוגים הרעיוניים.

יורם בק

בשיא העולם ובשיא הזמנים

על הפובליציסטיקה של אצ"ג בשנות העשרים

אצ"ג – כל כתביו כרך ט"ו – מאמרים חלק ראשון
בעריכת דן מירון מוסד ביאליק, ירושלים

**סלקו ידיכם! הציונות היא תנועת מרידה מזרחית,
של אימפריאליסמוס רוחני כנגד כמה מלכויות,
והיא שואפת בעצמה למלכות.
הציונות לא תיוושע עד שתגיע למלכות.
העם ברבבותיו זקוק למלכות.**

הציונות הערטילאית
המוקוננים בשוליה, "העולם", ברלין, י"ד באב
תרפ"ג, 27.7.23

**תמצית ההיסטוריה הישראלית – סימבוליסמוס.
ממנו האימה המגית וגם סוף החזון.
פר קשור עיניים מובל על כל כדור הארץ והוא גועה:
אהבה גם לעוקדים. או אין זה אלא עדר גדול של כבשים
גועים: אהבה בעולם. על זה עונים העוקדים: דם.**

טור מלכא: תל-חי, קונטרס י"ב
באדר תרפ"ח, 26.2.26

אין לקנא בגורלה של פובליציסטיקה של משורר. תכופות היא נופלת לתוך פינה אפלולית, מאחרי השירים, או שמתייחסים אליה כאל בת חורגת או שפחה. האדונית – היא השירה. משוררים ששפר גורלם זוכים לגיליונות של ביקורת, ניתוח ופרשנות. אלה, לעתים מבהירים ולעתים מעלימים את השירה. זו האחרונה כורעת תחת עומס של מלים של מי שאינם משוררים. הם צריכים לפענח את הסוד הגלום באותיות, סוד החיבור והצמצום. משוררים אחרים נשכחים מעיני הביקורת והפרשנות. שיריהם, או שהם מפלסים את דרכם בעצמם, מתוך עוצמתם, אל הפיות השרים והלבבות החולמים, או שהם שוקעים ונעלמים. בכל אחד מן המקרים הפובליציסטיקה יוצאת נפסדת, משום שאינה אמנות. לפיכך נאלץ כותב השורות האלה לעשות מה שהוא אינו שכיח ואולי אינו אפשרי: לכתוב ביקורת על כתיבה

ד"ר יורם בק הוא היסטוריון ומשורר.

אינו נמלט משום מחלוקת. הוא תוקף ומסתער, וכל זאת בשם שליחות שהוא רואה אותה כך:

חַיִּיד, אוּרֵי צָבִי, בְּלִדְת קָרֵב עַל אֲדָמָה יְהוּדִית.
לֹא בְּחָרֵב חֲדָה מִפְּנִים מְכֻשָׁלִים,
בְּבִרְקַת הַחֲזוֹן הַמְּלַטְשָׁה נַעֲשִׂים כָּל הַחֲתוּכִים.

(עד גבהות הכיסופים)

הנוף הארצישראלי, כמו השירה הארצישראלית, מנוגדים לנוף האירופי, ליפיופתו של יפת. מכאן, מן המזרח, תבוא הגאולה, כמו שפעם (כמעט) באה בראשית האלף הראשון לספירת הנוצרים. תפישתו את הנצרות הקדמונית כחלק בלתי נפרד מן היהדות היא כל כך נועזת ומקורית (וכל כך מסוכנת). אצ"ג מעמיד את עצמו באופוזיציה ל"שלומי אמוני ישראל" ולנצרות הממוסדת.

הוא מציב אספקלר אכזר לתרבות המערבית, וגוזר את דינה לשבט באין רחמים. ואותה מידת דין יתבע מן "הציוניסטים" המקצועיים, אלה שהפכו את המהפכה הגדולה, הפיוט הגדול, לפרוזה שבורה, מגמגמת. אכן, לנין ורובספייר כאחד נמזגו בנפש סוערת, קשה, שתביעותיה מעצמה, כמו גם מן הזולת, היו גבוהות כל כך שכן השעה נראתה לו שעה מיוחדת מאוד, בפרפראזה על מטבע לשון אצ"ג, "בשיא העולם ובשיא הזמנים".

כשאנו קוראים מאמרים אלה כיום, צריך לזכור שאין הם רק עדות לזמנם. השאלה היא אם היו שנות העשרים "חלון הזדמנויות" היסטורי או שמא טעו אצ"ג ואחרים בכך שהניחו כי אחרי המהפכה הרוסית והצהרת בלפור, תיכון מלכות ישראל במלוא המרץ. הקטסטרופה האנושית עמדה בפתח, ובשנות השלושים, תוך שהוא ממקד את מרצו השירי והפובליציסטי במאבק נגד השלטון הבריטי, חש המשורר בשואה הממשמשת ובאה באירופה. אבל במבט לאחור אי אפשר שלא לחוש בגודל ההחמצה היהודית. חמש השנים הראשונות אחרי מלחמת העולם הראשונה יכלו להוות "קפיצת נחשון" של יהודי אירופה. אותה עליית המונים שלא התרחשה, אילו התרחשה, היתה אולי יכולה למנוע את החורבן. יהדות אירופה, כמו גם ההנהגה הציונית הרשמית, לא ניצלו שעת כושר: הכרה של מעצמה עולמית בחוקיות התביעה היהודית על ארץ ישראל כולה, ושערים פתוחים לעלייה גדולה, ל"אוקואציה" ממש. התאוצה ההיסטורית עשתה את שלה ויהודי פולין נשארו במקומם. התחליף לשיבה על סיר הבשר לא היה סיר בשר ארצישראלי; מה שאצ"ג והציונות הציעו היה חזון, "שובע פיוטי". אותה ברירה חדה חוזרת ונשנית בתולדות ישראל סבא. ברירת הברירות: מצד אחד, סיר הבשר וקדרת העונג, ומצד שני מדבר וחזון, גבהות הכוכבים ורוממות השליחות. בכל פעם שהעם היהודי בחר באפשרות הראשונה, הוא שילם מחיר דמים יקר. לקח זה כוחו יפה לא רק לזמנו של אצ"ג בכותבו את השורות הללו, אלא גם לזמנו.

בעיני אצ"ג, חורבן המערב הוא סיומה של תקופה בתרבות האירופית, הנוצרית. מדוע חרב המערב? משום שהרוחניות שהיתה בו הלכה ונתמעטה עד שדעכה כליל. זו הרוחניות שבאה לו עם המשיח מנצרת, היהודי הסובל שבא מן המזרח והפיץ את הנצרות ברחבי העולם האלילי. הד לאמרתו הידועה של גרילפארצר [Grilparzer]. אנו מוצאים כאן: "אירופה עברה מן האנושיות אל הבהמיות [Bestialität]. ואצ"ג עצמו, בן האימפריה האוסטרו-הונגרית, יורשתה של האימפריה הרומית הקדושה בת אלף השנים, שהיא עצמה באה אחרי האימפריה הרומית היס-תיכונית, חש בעצמותיו את החורבן הזה. המלכות ההבסבורגית נתרסקה. המדינות הלאומיות שקמו על חורבותיה לא הראו כל סימן לעוצמה רוחנית. מה עוד נותר אפוא באירופה השוממת?

התשובה היהודית למצב זה היא המהפכה הציונית. לא הפעילות הקטנונית, ההתעסקות בפוליטיקה, המריבות הפנימיות, אלא המהפכה הגדולה; לא מונטנגרו, אלא מלכות. אצ"ג רואה בציונות הרבה יותר מאשר תנועה לאומית בנוסח האירופי הישן. זוהי, לדידו, מהפכה רוחנית שהיא-היא התשובה למשבר האירופי. תקומת ישראל היא מלכות מסוג חדש, לא מלכות הצלם או הצלב (האליליות או הנצרות) אלא מלכות שיש עמה גאולת אמת. וגאולה זו נוגעת לא רק ל"בני בניו של אברהם", אלא לכל בני אנוש. תפישתו של אצ"ג את הציונות היא תפישה "רחבותית". זו הסיבה לזעמו על כל מי שמקטין את הציונות, על כל העסקנים והחתרנים למיניהם, שכל תכליתם היא לנצל את המהלך ההיסטורי להשגת רווחים זעירים לעצמם. אין הם מבינים את גודל השעה ואת גודל המפעל, והם נתפסים לקטנות של היומיום כדי לזרוע יאוש ופחד בתוך המתחנה.

"הריאליזם הציוני" איננו ריאליזם אמיתי. זוהי רתיעה בפני הגדולה, או הגורל. במאמר אחר מאמר תוקף אצ"ג את הציונות הזעיר-בורגנית, את הממסד הציוני ואת הדוגלים במה שהוא מכנה "סדר יום עלוב". הוא תובע חזון, אומץ, גדולה והעזה. הוא תובע לבטל את השיקולים הפרטניים ואפילו האישיים בפני המהלך הקולקטיבי. תנא דמסייע משמשים לו המהלכים הקולקטיביים העולמיים: הן הבולשביזם והן הפאשיזם, אבל בייחוד הבולשביזם. המהפכה של לנין מרשימה את אצ"ג בתעוזה שבה, והוא רואה במהפכה הציונית מהפכה מקבילה, גדולה לא פחות. כשם שה"טיימס" הלונדוני המהולל פרסם בעמודו הראשון בראשית נובמבר 1917 שתי כותרות גדולות באותה מידה:

Revolution in Russia-1 Palestine for the Jews

בתוך הקלחת הזאת יש לשירה העברית תפקיד מכריע. אין היא יכולה עוד להיות שירת היופי לשמו, "אמנות לשם אמנות", לא שירת פּרֶנְסוֹס מתייפּיפת, אלא "העלאת אש מן הסלע הירושלמי הזה". בשצף קצף מסתער המשורר על הסופרים העבריים בעלי דבבו, וחלק מן המאמרים בכרך זה כמו גם בכרך הבא (שיחתום את שנות העשרים) הם פולמוסים מרים עם הספרות העברית. אצ"ג רואה עצמו אחד "כלפי תשעים ותשעה", ואינו בוחל בשום קרב, אף

מרדכי ניסן

מסמך מציאותי בימי
אשליה ויאוש

Christopher Barder, *Oslo's Gift of "Peace":
The Destruction of Israel's Security*,
Ariel Center for Policy Research, 2000, 315 pp.

מלחמת ששת הימים ותוצאותיה, מהוות, מאז אותן ניצחון ישראלי מזהיר, זרז ואבן בוחן לאסטרטגיה הערבית הכוללת במאבק נגד המדינה היהודית. בעזרת לחץ בינלאומי בלתי פוסק, מנסים הערבים ללא לאות להחזיר את ישראל לגבולות הבלתי אפשריים שלפני המלחמה ההיא, כשלב ראשון לקריסת ישראל ועד התמוטטותה המלאה בהמשך. באופן זה או אחר, מאז החלטת האו"ם 242 ב-1967, תוכנית רוג'רס ב-1969, הסכם קמפ-דייוויד ב-1978, ועידת מדריד ב-1991 ועד הסכם אוסלו ב-1993 – מהווים, בהוראותיהם ובמשמעותם המדינית, ציוני דרך לניסוחי כניעה של ישראל. במוקד שלהם עומד ויתור ישראלי על פירות הניצחון הטריטוריאליים רבי-החשיבות, הצבאיים והרוחניים, במלחמת יוני 1967.

ב-285 עמודים של טקסט נראטיבי מרתק ומגובה היטב, בנוסף לנספחים מרחיבי דעת, דן ספרו של **כריסטופר ברדר** בתוכנית אוסלו, בסגנון חי ועם תיעוד עשיר. למעשה עומד על הפרק השלב המכריע והעכשווי במערכה הערבית-איסלמית הגלובלית של אויבי ישראל המפגינים נחישות של ברזל, על משמעויותיה והשלכותיה. זהו ספר מחקרי ופולמוסי כאחד, כשדעתו האישית של המחבר איננה פוגמת בעוצמת מערך העובדות המשכנע. מוגש כאן לקורא מסמך פרטני, העוקב אחרי הרעת הסביבה האסטרטגית של מדינת ישראל, וזאת בייחוד מאז החתימה המפורסמת, שמעוררת סלידה עמוקה בכל יהודי שצלם עמו לא מש ממנו.

לפי ברדר, אוסלו הוא שם-קוד לאיווי המוות של העם היהודי, המשתלב באופן מקאברי עם תוכנית-על שטנית, בניצוחם של נורווגים ושמהלנים ישראלים, של תהליך הקרוי "שלום". לאמיתו של דבר, תוצאותיו של התהליך עלולות בהחלט להיות חיסול מדינתו הזעירה של העם היהודי במזרח התיכון. "אוסלו" איננו הסכם בלבד, עם ספיחי הסכמים שבאו אחרי 1993, אלא, ובעיקר, רוח עיוועים שהשתלטה על ישראל ודוחפת אותה לעבר פי הפחת

של אובדן לאומי גמור. במקביל לעצם ההסכם, שמחייב נסיגה מחלקי יהודה, שומרון ועזה, שימש אוסלו כרקע לנסיגת צה"ל מדרום לבנון ונטישת ידידי ישראל, לוחמי צד"ל ומשפחותיהם. הניצחון של חזבאללה במלחמת הגייהאד נגד ישראל קשור לציר אסטרטגי במעגל מרוחק יותר שמחבר בין איראן וסוריה, וגם למערך הזיקה בין הישעיים בלבנון לפלשתינים במלחמתם בארץ.

את הנכונות של אהוד ברק כראש הממשלה לוותר על רמת-הגולן לטובת המשטר בדמשק אפשר לראות כאיוולת אסטרטגית, וגם כעיוורון מוסרי כלפי מתיישבי הגולן. ברדר לא חוסך במאמץ להציג בפרטי פרטים את הנתונים הטופוגרפיים והצבאיים, כולל דברי הסבר על חשיבות המים והסכנה לזיהומם, אם ישראל תחשוף את הכינרת למזימותיה של סוריה כאשר זו תהיה שוב על הרמה, מעל עמק הירדן ועמק החולה. כל הסכם עם סוריה נידון בעליל לחרפה, לכישלון ולהפרה.

בהמשך הניתוח בא ברדר חשבון עם יצחק רבין והתפישת הנלווה "שיש לעשות שלום עם אויבים" כמעשה של חוכמה מדינית מרחיקת-ראות, לכאורה. נסיגה מיהודה ושומרון, אשר נעשתה חלקית מאז 1993, פוגעת בכל היקר לנו כמדינה וכעם. למרות זאת, ברק הציע לערפאת ויתור ישראלי על לא פחות מ-90 אחוז של השטח הכולל.

במהלך שנות התשעים ועד היום, קיבלה ישראל טרור תמורת שטחים.

ספרו של ברדר לא פוסח על מצרים, בעלת החזות העוינת והקשה כלפי ישראל, נוכח חתירתה לנצל את הגורם הפלשתיני על מנת שתוכל להוות משקל אסטרטגי משמעותי בסהר הפורה כולו. דרך עזה ופלשתיין בכלל, תוכל מצרים להשיג מעמד בכורה כבימים עברו בעולם הערבי. לא השלום עם ישראל הוא העומד על סדר-היום שלה.

אוסלו, ללא כל ספק, גרם בלבול ותבוסתנות בשורות צה"ל ויצר תסבוכות צבאיות בלתי-פתורות, מול יותר מ-40,000 פלשתינים חמושים ברחבי ישיע. ללא בקעת הירדן בידינו, לפי הצעת ברק לערפאת, צה"ל יתקשה מאוד למנוע חדירה חופשית של טרוריסטים ואמצעי לחימה ממזרח הירדן למערב ארץ ישראל. כוחות עיראקיים יתפסו עמדות על גב ההר, לטווח על מישור החוף למטה. ברק הביע נכונות גם לחלק את ירושלים, לאפשר על-ידי כך שיטפון דמוגרפי של הפלשתינים ולסכן את חיי היהודים בבירת ישראל בסיוט יומיומי.

בד-בבד עם נסיגות טריטוריאליות, מבוצעות או מוצעות, נוכחו לראות את מגמת ההקצנה המתמשכת אצל הערבים אזרחי מדינת ישראל, שחשים הזדהות גלויה עם החמאס ואש"פ, כאחים למאבק לשחרור פלשתיין כולה – ללא זכר למדינת ישראל.

מבטו של ברדר מקיף את המרחב הערבי של המזה"ת ומעבר לו, אל אירופה וארה"ב, כגורמי יסוד פעילים במערכה נגד מדינה יהודית כלשהי. הרשות הפלשתינית, טרוריסטית ככל שתהא, מצליחה בכל הזדמנות – עד ה-11 בספטמבר 2001 לפחות – לשאוב סעד חומרי והצדקה

ד"ר מרדכי ניסן הוא מרצה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטה העברית, ירושלים.

מדינית לכל מעשיה מן המדיניות המערביות. נציין שוועידת ונציה של האיחוד האירופי הכירה באש"פ כבר בשנת 1980. אין לטעות: הכרה בזכויות הפלשתינים, פירוש הדבר, הטלת ספק גדול בזכויות הישראלים למדינה משלהם. מדינת ישראל מוצגת כמיותרת על-ידי חלק מן הממסד האמריקאי בווינגטון, בעוד מסע הטרור האש"פי מגלגל התקוממות פרועה, ללא כל יחס להסכם אוסלו ולהתחייבויות לשלום ולדו־קיום הנלוות אליו. יחד עם זאת הנשיא בוש (הבן) מגלה הבנה למצבה של ישראל מול הטרור, ושוב המכה הנוראה שספגה אמריקה ב-11 בספטמבר סייעה לחדד זאת. הסיסמה האמיתית במציאות הנוכחית, טוען ברדר, היא לא "שטחים תמורת שלום" אלא "שטחים תמורת מלחמה".

לבסוף משגר המחבר קריאת עזרה, נואשת משהו, לישראל: להתעשת לפני שיהיה מאוחר מדי, ולהתנגד בתוקף להקמת מדינה פלשתינית. אם תקום, תהיה זה מוראליזציה בישראל, איומה מאין כמוה. אוסלו משמעו – פשיטת רגל בכל המובנים ובכל המישורים לגבי יכולת ההישרדות של מדינת ישראל.

אשר לאדריכלי אוסלו, דעתם והרגשתם שונות לחלוטין. אורי סביר, מנכ"ל משרד החוץ של שמעון פרס בתקופת האופוריה של המו"מ עם אש"פ, שמח לברך את הפלשתינים ואת אברעלא ידידו באופן אישי, בשובם הביתה מטוניס לפלשתינ. ברוב טיפשותו, הוא התגאה גם כאשר פרס פעל נמרצות לגייס כספים עבור הפלשתינים, וללא ספק האמין סביר שערפאת ילחם בטרור היסודני-איסלמי. בספרו *התהליך: מאחורי הקלעים של הכרעה היסטורית*, ניגש אורי סביר עם תקווה בלתי-מסויגת למטרה של יישוב הסכסוך הישראלי-פלשתיני. פרס כשלעצמו ראה לנגד עיניו את הצורך "להרחיק את הגטו מהאתוס היהודי". אולם, כמו שהרצל הונה את עצמו שהקמת מדינת היהודים תביא קץ לאנטישמיות בעולם, כך הווי אוסלו דמינו שחתימה על הסכם עם אויבים, תשים סוף לדורות של טרור ומלחמה. ולא כך היה, משום שתהליך אוסלו מהווה מתכון לטרור ומרשם למלחמה רבת.

בינתיים, ממשיך להתגשם התרחיש ארוך-הימים והבלתי-מתוקן של חוסר ההתאמה בין התלישות הישראלית לבין סערת השנאה של הפלשתינים. יוסי ביילין מציע הכרה ישראלית בסבל הפליטים, ואף מביע נכונות שישראל תקלוט עשרות אלפים מביניהם בתחום הקו הירוק. אולם במקביל מסרבים הפלשתינים ביש"ע להפסקת אש, לא מאמינים ששלום יושג על-ידי מאמציו של פרס להיפגש עם ערפאת, ומתנגדים בתוקף שהערבים בכלל, והפלשתינים בפרט, ישתתפו לצד ארה"ב במלחמה נגד הטרור. זה אוסלו וזה שכרו.

כותב שורות אלו איננו מכיר ספר פוליטי בתוכנו שהוא כה מקיף ועדכני כמו זה של כריסטופר ברדר, המעלה

הסברים ונתונים בצורה קולחת ומשכנעת. הספר יעמוד בכבוד מול ספרי ההלל והתשבחות הרבים שכתבו פוליטיקאים ואקדמאים מן השמאל, בהתרפסותם המשפילה לפני אליל אוסלו. במובן זה, עשה המחבר, כמו גם מרכז אריאל המוציא לאור, חסד גם עם ישראל וגם עם האמת. בהצביעו על העדר שינוי לטובה בגישת הפלשתינים והמצרים כלפי ישראל והיהודים, פורץ הספר את מחסום השקר וההשתקה סביב חומת השנאה שמפרידה בין יהודים וערבים (או מוסלמים) במזרח התיכון. לפיכך, הסכם אוסלו נשאר קישוט פוליטי למזימת החיסול של ישראל. יתרה מזאת, הוא מהווה תרמית אסטרטגית של גורמים החשים דחייה עמוקה ואיבה תהומית לעם ישראל בארצו.

המכניזם של מו"מ בין ישראל והערבים מתגלה לא רק כחסר ערך, כי אם כמלכודת קטלנית. אל לישראל להיכנס למלכודת כזו עם ידיה למעלה בתנועת כניעה מול מכבש הלחצים הבינלאומיים, לצדה של עמדה ערבית חסלנית במהותה. מלבד העצה של ברדר לישראל, לעמוד כנגד התביעה להקים מדינה פלשתינית, אשר תהיה ראש גשר להמשך המלחמה של אויבי ישראל נגד מה שיוותר (זמנית) מהישות הציונית, על ישראל לפעול ביתר תקיפות. היא חייבת לנקוט עמדה עקרונית שלא מבקשת בכלל שלום עם אויבים, לא עם הפלשתינים ולא עם הסורים. הרי המצרים והירדנים, שחתמו על הסכמי שלום עם ישראל, ממשיכים לטפח אקלים ציבורי שנשאר, כבעבר, טעון שנאה יוקדת לישראל. ההתנגדות לנורמליזציה עם מדינת היהודים עומדת בעינה.

למרבה הפלא, כל מגמת עשיית השלום בין ישראל והערבים לא הביאה עד כה לכרסום עמוק או פטאלי ביכולת הקיום של ישראל. רמת-הגולן ורוב שטחי יש"ע בידינו. ירושלים נשארה עד כה תחת שלטון ישראלי. אל הר הבית מגיעים, אם לא מתפללים יהודים, לפחות שוטרים ישראלים. למרות האיולת ברצון לסגת, כמשאלתם של מסוממים דמויי מדינאים, עשתה ההיסטוריה חסד עם מדינת ישראל. תחזיות קודרות של נסיגה כוללת מן הגולן ומגב ההר ביו"ש לא התממשו. צה"ל עומד כ-60 ק"מ מדמשק, ומגן מבקעת הירדן ומורדות הרי השומרון על ביטחון המדינה מול חזית ערבית מן המזרח.

כריסטופר ברדר כתב מסמך מרתק עם תעוזה אינטלקטואלית שאיננה 'פוליטיקלי קורקט' – ולכן הוא Politically Correct האמיתי. הוא משתמש במקורות מידע ופרשנות של חוקרים ואקדמאים שמנסים מזמן להתריע לנוכח ההרפתקה הבלתי-שקולה לחלוטין ששמה "אוסלו". לא אידיאולוגיה של ליברל מנותק מנתוני יסוד של גיאוגרפיה פוליטיקה ומן התרבות האיסלמית האלימה מדריכה את ברדר, אלא ראייה מפוכחת על הנעשה בשדה המדיני והצבאי, היא המאירה את עיניו. הקורא יתרשם מאד מפרי עטו של חוקר אחראי ורציני זה, שאגב, מושבו באנגליה וכלל לא בישראל.